

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 4.12.2006
KOM(2006) 726 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

O POSÍLENÍ EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ

{SEK(2006) 1504}
{SEK(2006) 1505}
{SEK(2006) 1506}
{SEK(2006) 1507}
{SEK(2006) 1508}
{SEK(2006) 1509}
{SEK(2006) 1510}
{SEK(2006) 1511}
{SEK(2006) 1512}

1. ÚVOD

Prvních osmnáct měsíců provádění evropské politiky sousedství (EPS) položilo významný základ pro posílené vztahy mezi Unií a jejími sousedy. Máme rámec jednotné politiky, akční plány EPS s jedenácti našimi partnery, které stanoví konkrétní vzájemné závazky, a prohloubený a produktivní dialog s téměř všemi partnery. Rovněž máme nový finanční nástroj, který významně zlepší kvalitu naší pomoci a poskytne více finančních prostředků na podporu reforem u našich partnerů.

Předpokladem evropské politiky sousedství je, že EU má životně důležitý zájem o zřetelně větší hospodářský rozvoj a stabilitu a lepší správu věcí veřejných ve svém sousedství. Odpovědnost leží především na samotných zemích, nicméně EU může podstatně stimulovat a podporovat jejich reformní úsilí. Je proto v nejlepším vzájemném zájmu jak EU, tak jejich sousedů, vybudovat mnohem silnější a hlubší vztahy. EPS se i nadále odlišuje od procesu rozšíření EU – pro naše partnery je významně posílená spolupráce s EU zcela možná i bez konkrétní vyhlídky na přistoupení a pro evropské sousední země bez ovlivnění toho, jak se jejich vztahy s EU mohou vyvinout v budoucnosti v souladu s ustanoveními Smlouvy.

Většina našich sousedních zemí pokročila v průběhu posledních několika let v hospodářských a politických reformách – přesné informace o již dosaženém pokroku při provádění prvních sedmi akčních plánů jsou uvedeny ve zprávách o pokroku, které jsou přiloženy k tomuto sdělení. Někteří partneři učinili z akčních plánů hlavní bod svých domácích reformních strategií a mezinárodní finanční instituce (MFI) s nimi rovněž sladují své politiky.

Nicméně chudoba a nezaměstnanost, smíšená hospodářská výkonnost, korupce a slabá správa věcí veřejných zůstávají závažnými problémy. Občané sousedních zemí, zejména mládež, často čelí neradostným osobním vyhlídkám. „Přetrvávající konflikty“ a poslední události na Středním východě a na jižním Kavkazu nám připomínají, že je stále nezbytné vytvořit podmínky pro mírové soužití, jak mezi některými našimi sousedy, tak s dalšími významnými zeměmi. Tyto problémy se netýkají pouze našich sousedů. Jejich rizikem je to, že mohou vyvolat významné vedlejší účinky pro EU, jako je například nedovolené přistěhovalectví, nespolehlivé dodávky energie, zhoršení životního prostředí a terorismus.

Proto se potvrdilo, že EPS by mohla a měla být posílena, zejména když uvážíme neúměrné potenciální náklady v případě absence podpory poskytnuté našim sousedům v jejich reformním úsilí. EU musí partnerským zemím EPS předložit přitažlivou nabídku – nabídnout jim perspektivu lepšího obchodu a investic, usnadnit osobní kontakty a oprávněné krátkodobé cestování, být aktivnější při řešení přetrvávajících konfliktů a vytvářet více možností pro mobilizaci finančních prostředků. EU musí pomoci těm sousedním zemím, které jsou ochotny provádět reformy, aby tak činily rychleji, lépe a za nižší náklady pro jejich občany. Musí rovněž poskytnout více pobídek a přesvědčit ty, kteří stále váhají.

Nejdůležitějším argumentem tohoto sdělení je to, že EPS je nepostradatelná a již prokázala svou hodnotu – a že je stejně tak nezbytné, aby EU stavěla na dosažených výsledcích a posílila svůj závazek k EPS. Sdělení proto obsahuje řadu návrhů na podstatné zlepšení dopadu politiky sousedství.

2. SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

Silné stránky EPS spočívají v:

- **Integraci.** EPS poskytuje jeden jasný rámec pro sousedství jako celek, ve kterém se projednává a řeší široká škála problémů mezi EU a jednotlivými partnery. Je tak např. daleko složitější zaměřit se výhradně na hospodářské problémy na úkor nepříjemných problémů týkajících se správy věcí veřejných nebo lidských práv a akční plány zajišťují aktivní spolupráci v oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti s podporou právního státu.
- **Společném postoji.** Provozní nástroj politiky – akční plán EPS – je plně projednáván a vzájemně schvalován na politické úrovni. Žádná ze stran jej nevynucuje, jde o schválený program pro společnou práci.
- **Konkrétnosti.** Akční plány jsou i přes svou rozsáhlost a rozmanitost podrobné. Zkušenosti s jejich prováděním ukazují, že je mnohem snadnější projednávat, schvalovat a provádět přesné, termínované a měřitelné cíle.
- **Lepším využití finančních prostředků.** Nový nástroj pro evropské sousedství a partnerství (NESP) od nynějška umožní, aby pomoc Společenství partnerským zemím byla výslovně politicky orientovaná a aby rovněž čerpala z nových forem spolupráce (přeshraniční spolupráce, TAIEX, twinning) a ze zvýšených zdrojů. Zvláště pro ty země EPS, které byly dosud zahrnuty do programu TACIS, bude NESP představovat významné zlepšení, protože bude posunem od technické pomoci k plnohodnotné spolupráci.

Nicméně existují oblasti EPS, které lze podstatně vylepšit. EU se snaží podpořit velmi ctižádostivý reformní program v partnerských zemích, kdy mnoho politických a ekonomických nákladů vzniká již předem. Nicméně důležitá část pobídek EPS – například pokud jde o přístup na trh a integraci a ostatní hospodářské výhody – přinese ovoce až později. To pro partnerské země představuje skutečný problém při zajišťování nezbytné domácí podpory reformám.

Přesněji:

- **Obchod a hospodářská integrace.** EU pokračovala v prohlubování obchodních vztahů s většinou partnerů EPS, včetně podpory procesu vstupu Ukrajiny do WTO a přípravy na jednání o obsáhlé a komplexní dohodě o volném obchodě, přípravy na udělení autonomních obchodních preferencí Moldavsku a na zahájení jednání o rozšíření dohod o volném obchodu se středozemskými partnery, pokud jde o zemědělství a služby. Za účelem získání dalších hospodářských a politických výhod pro všechny je důležité nabídnout partnerům EPS, jak na východě, tak na jihu, jasnou perspektivu hluboké obchodní a hospodářské integrace s EU, a zahrnout do našich liberalizačních nabídek zlepšený přístup ve všech oblastech hospodářského potenciálu a zájmu pro naše partnery, které by měly zahrnovat produkty, jež jsou pro ně klíčové.
- **Mobilita a migrace.** Ačkoli spolupráce se zeměmi EPS v oblasti mobility a řízení migrace se zvyšuje, EPS dosud neumožnila významný pokrok ve zlepšení pohybu občanů partnerských zemí do EU. Délka postupu a náklady na vydávání krátkodobých víz (např. pro obchodní cesty, pro cesty výzkumných pracovníků, studentů, turistů nebo dokonce pro

úřední cesty) je velmi „viditelnou“ překážkou pro partnerské země a bariérou pro mnohé základní cíle EPS.

- **Regionální konflikty.** EPS dosáhla při podpoře řešení přetrvávajících nebo otevřených konfliktů v regionu jen omezeného pokroku, bez ohledu na určité specifické úspěchy (např. ve vztahu ke správě hranic v Moldavsku a na Palestinských územích). EU musí být aktivnější a více zastoupená v mechanismech řešení regionálních nebo mnohostranných konfliktů a při úsilí o monitorování nebo dodržování míru.

Komise tudíž určila několik oblastí, ve kterých by EPS měla být posílena, aby zajistila svůj úspěch. Ve všech těchto oblastech to bude pro EU znamenat další úsilí, které však bude vyváжено výhodami politického charakteru.

3. POSÍLENÍ POLITIKY

Vývoj a reformy v našich partnerských zemích jsou především v jejich vlastním zájmu a v jejich výhradní odpovědnosti. Je ale rovněž v zájmu EU partnery v tomto úsilí podporovat. Mnoho z nástrojů, které jsou pro toto úsilí potřebné, již existuje. Další by měly být dále posíleny, jak je stanoveno níže. Při tomto postupu bude EU pokračovat v přizpůsobování své podpory potřebám a cílům partnerů. Čím většího pokroku dosáhne partnerská země při provádění reforem, tím více se mohou vztahy s EU prohloubit a tím více podpory by EU měla poskytovat.

3.1. Posílení hospodářské a obchodní složky

Hlubší hospodářská integrace s našimi partnery EPS bude pro úspěch a důvěryhodnost politiky zásadní. Od počátku bylo základním předpokladem EPS, že obchodní a hospodářská integrace by měla jít až za volný obchod se zbožím a službami, aby rovněž zahrnovala problémy „za hranicemi“: řešila necelní překážky a postupně dosahovala celkového sblížení v oblasti obchodu a regulace předpisů (jako jsou například technické normy a standardy, hygienická a rostlinolékařská pravidla, politika hospodářské soutěže, konkurenceschopnost podniků, inovační a průmyslová politika, výzkumná spolupráce, práva duševního vlastnictví, celní opatření pro usnadnění obchodu a administrativní možnosti v oblasti pravidel původu, řádná správa v oblasti daní, podnikové právní předpisy, veřejné zakázky a finanční služby). Krokem v tomto směru jsou akční plány EPS.

Dohody o volném obchodě zahrnující především průmyslové zboží byly již v minulosti uzavřeny se středozemskými partnery a nedávno byla zahájena jednání k rozšíření jejich působnosti v zemědělství a v oblasti rybolovu a k zahrnutí služeb a práva na usazování. V průběhu času připraví provádění akčních plánů EPS, zejména v oblastech právních předpisů, půdu pro uzavření „obsáhlých a komplexních dohod o volném obchodě (DVO)“ nové generace se všemi partnery EPS, podobných té, kterou EU zamýšlí dojednat s Ukrajinou.

Obsáhlé a komplexní dohody o volném obchodě by měly pokrýt veškerý obchod se zbožím a službami mezi EU a partnery EPS, včetně těch výrobků, které mají pro naše partnery zvláštní význam, a měly by obsahovat silná právně závazná ustanovení o obchodních a hospodářských regulačních otázkách. Stávající středozemské dohody o volném obchodě by měly být příslušně rozšířeny na další regulační oblasti. Výsledky z posouzení dopadu udržitelnosti obchodu budou do tohoto procesu zapracovány.

Tyto obsáhlé a komplexní dohody o volném obchodě budou muset být pečlivě vypracovány a řazeny tak, aby zohlednily hospodářské podmínky a míru rozvoje každé partnerské země, včetně případného určitého stupně asymetrie. S ohledem na svou komplexnost a náročnost, stanovují obsáhlé dohody o volném obchodě střednědobé – a pro některé země EPS dokonce dlouhodobé – cíle. Předtím než se EU zapojí do jednání o obsáhlých a komplexních dohodách o volném obchodě, musí uvážit schopnost partnerů provádět a plnit takové dohody, jakož i úroveň jejich cílů. Dané země se tímto směrem budou ubírat postupně a rozdílnou rychlostí, ale je důležité jim všem nabídnout stejnou perspektivu. Konečným cílem by bylo, aby naši partneři sdíleli společný právní základ a obdobnou úroveň přístupu na trh. Aby partneři dosáhli tohoto cíle a posílili své administrativní kapacity, budou muset pokračovat ve svém úsilí směrem k provádění obchodních a regulačních částí akčních plánů. Zvláštní pozornost se bude věnovat pomoci v těchto oblastech.

Tento přístup může nejprve zůstat převážně dvoustranný, a to mezi EU a každým partnerem, aby se zohlednily velké rozdíly mezi situacemi v jednotlivých partnerských zemích. To umožní nejvyspělejší zemím postupovat rychleji, aniž by je ostatní země zdržovaly. Koncepce je však plně v souladu s dlouhodobou vizí hospodářského společenství, které vzniká mezi EU a jejími partnery EPS a jehož prvky se již začínají rozvíjet v oblasti Středomoří v souvislosti s dohodou z Agadiru. Z dlouhodobého hlediska bude úsilí směrem k širšímu sousedskému hospodářskému společenství zahrnovat takové body, jako je uplatňování sdílených regulačních rámců a lepší přístup na trh se zbožím a službami mezi partnery EPS, a určité vhodné institucionální uspořádání, jako jsou mechanismy pro řešení sporů.

Body akčního plánu: obchod, investice a hospodářská integrace

- provádění přístupu zahrnujícího „obsáhlé a komplexní dohody o volném obchodě“ u všech partnerů EPS, včetně prvků „zpoza hranic“ a liberalizace obchodních toků mezi partnerskými zeměmi s případným určitým stupněm asymetrie
- zvýšená podpora reforem a úsilí ke zlepšení obchodu a hospodářského regulačního prostředí a investičního klimatu
- posílená hospodářská integrace a spolupráce v hlavních odvětvích

3.2. Usnadnění mobility a řízení migrace

Již od samotných začátků Evropského společenství byla schopnost občanů našich členských států cestovat v rámci Společenství, služebně, za účelem vzdělávání nebo na dovolenou, rozhodující pro podporu vnitřního obchodu a investic, pro budování vzájemného povědomí a stimulování kontaktů v hospodářské, sociální a kulturní oblasti. Mobilita osob je rovněž velmi důležitá pro všechny partnery EPS. Unie nemůže plně realizovat mnohé aspekty evropské politiky sousedství, pokud je možnost oprávněného krátkodobého cestování omezována tak jako nyní. Přesto naše stávající politiky a postupy v oblasti vydávání víz často kladou oprávněnému cestování opravdové problémy a překážky. Velmi viditelným znakem překážek pro vstup do Unie jsou dlouhé fronty před konzuláty EU. Možnost získat krátkodobá víza, ať za účelem obchodování, vzdělávání nebo cestovního ruchu, vědy a výzkumu, konferencí občanské společnosti nebo dokonce za účelem úředního jednání na vnitrostátní úrovni nebo na úrovni místní správy, v přiměřené době a za rozumnou cenu, bude ukazatelem síly naší evropské politiky sousedství.

Posílená EPS si proto vyžádá velmi důkladné přezkoumání toho, jak lze u postupu udělování víz zmírnit jeho charakter překážky pro oprávněné cestování ze sousedních zemí do EU (a naopak). Samozřejmě, že tento problém lze řešit pouze v kontextu obsáhlejšího přezkumu souvisejících problémů, jako je například spolupráce v oblasti nedovoleného přistěhovalectví, zejména po moři, boj proti obchodování a pašování lidí, účinná správa hranic, dohody o zpětném přebírání osob a účinný návrat nelegálních migrantů a přiměřené zpracování žádostí pro mezinárodní ochranu a azyl. Pokud se naši partneři náležitě zaváží že na těchto základních předpokladech budou pracovat, mělo by být možné postup udělování víz podstatně vylepšit – tzn. zajistit jednodušší a rychlejší vízové postupy pro určité zvláštní kategorie cest, především pro pracovní, služební a vzdělávací účely – a zároveň posílit naše společné úsilí v boji proti nedovolenému přistěhovalectví.

Pro ilustraci toho, čeho lze dosáhnout: v říjnu 2006 byly parafovány dohody o usnadnění udělování víz a o zpětném přebírání osob s Ukrajinou, zatímco v případě Moldavska se zahájení rozhovorů o těchto dohodách očekává v brzké době. Jednání s Marokem o dohodě o zpětném přebírání osob jsou téměř u konce. Dohody o usnadnění udělování víz se projednávají v těsné návaznosti na dohody o zpětném přebírání osob a jsou individuálně přizpůsobeny tak, aby reagovaly na specifické potřeby dotčených třetích zemí a zjednodušily postupy pro vydávání krátkodobých víz určitým kategoriím osob.

Širší vývoj vízové politiky v EU je v této oblasti rovněž relevantní, například jednání mezi členskými státy o vytvoření vízového informačního systému, který by zahrnoval biometrické znaky žadatelů o víza a který by umožnil výměnu údajů o vízech mezi členskými státy. Kromě toho Komise navrhla několik druhů spolupráce mezi členskými státy, včetně vytvoření společných středisek pro žádosti o vydání víz, které by mohly významně usnadnit příjem žádostí o víza v zemích EPS.

S ohledem na potřebu vyrovnaného přístupu a na základě dialogu o migraci a otázkách víz uvedených v akčních plánech EPS by Unie měla být ochotna vstoupit do jednání o zpětném přebírání osob a usnadnění udělování víz s každou sousední zemí s účinným akčním plánem, jakmile budou splněny náležité předpoklady.

Body akčního plánu: mobilita a migrace

- usnadnit udělování víz, odstranit překážky oprávněnému cestování, např. pro obchodní, vzdělávací, turistické, úřední účely
- jednat v rámci globálního přístupu zajišťujícího dobře řízenou mobilitu a migraci, řešícího zpětné přebírání osob, spolupráci v boji proti nedovolenému přistěhovalectví a efektivní a účinnou správu hranic

3.3. Podpora mezilidských výměn

Na rozdíl od otázky mobility, musí mít EPS „lidskou tvář“, kdy by občané EU a sousedních zemí měli dostat více příležitostí vzájemně se ovlivňovat, více poznávat jednotlivé společnosti a lépe porozumět kulturám těch druhých. EPS nemůže být záležitostí pouze pro úředníky a politiky. Na obou stranách hranic by lidé měli být schopni přímo pozorovat dopad posílené vazby mezi Uníí a jejími sousedy.

- Výměny v oblasti vzdělávání a mezi mládeží musí tvořit základní složku EPS, protože přesně takové výměny pomohly vybudovat vazby a překonat předsudky v rámci EU.

Univerzitní spolupráce bude podporována prostřednictvím programu TEMPUS, zatímco nový stipendijní plán pro regiony EPS bude zahájen v roce 2007 v rámci programu Erasmus Mundus. Je třeba posílit politický dialog o vysokoškolském vzdělávání, aby podporoval modernizační a reformní snahy partnerských zemí. Šíření a výměna osvědčených postupů bude v této oblasti dále posílena. Tyto nástroje pomohou vytvořit oblast spolupráce v rámci vysokoškolského vzdělávání a přispějí ke sblížení s politikami EU, jakou je například boloňský proces, kterého se účastní mnoho partnerů EPS. Pomoc při reformě vzdělávání by měla být posílena zejména prostřednictvím Evropské nadace odborného vzdělávání. Je možné rovněž zvážit nový program EPS, který by podporoval výměny mezi mladými odborníky ve všech profesích, včetně oblasti kultury a umění, jakož i mezi zástupci regulačních orgánů. Při podporování takových činností sehrají důležitou úlohu členské státy.

- Mobilita výzkumných pracovníků je důležitou součástí zvyšující se spolupráce v oblasti výzkumu mezi EU a zeměmi EPS a zvyšování excelence. Pohyb vědců vyžaduje, aby bylo společným opatřením zvýšeno povědomí o příležitostech pro získání dotace na podporu mobility (např. stipendia Marie Curie) za plného využití stávajících informačních nástrojů.
- Obecněji je potřebné rovněž posílit výměny mezi občanskými společnostmi, které by přesahovaly rámec vládních kontaktů a vybuďovaly by vazby v mnoha oblastech – například kontakty mezi odborovými organizacemi, orgány místní správy (včetně twinningových programů partnerských měst), lékaři, nevládními organizacemi a kulturními skupinami. Důležitou úlohu zde sehrají přeshraniční programy spolupráce, jež budou financovány z nástroje pro evropské sousedství a partnerství, ale potřebné budou rovněž širší výměny v rámci celé EU. Mnoho těchto výměn bude převážně hospodářské a sociální povahy, ale důležité budou rovněž kulturní výměny a mezikulturní dialog.
- Důležitý konkrétní příklad těchto výměn mezi občanskými společnostmi budou představovat posílené mezipodnikové kontakty. Zaměstnavatelské organizace v EU a v zemích EPS, zejména ty pro malé a střední podniky, by měly být aktivně podporovány k vytvoření užších vazeb a předávání zkušeností.
- Účast občanské společnosti v EPS by měla jít nad rámec programů výměn a spolupráce. Musíme podporovat partnerské vlády, aby umožnily příslušnou účast zástupců občanské společnosti jako zúčastněných subjektů v reformním procesu, ať již při přípravě právních předpisů, sledování jejich provádění nebo vytváření vnitrostátních nebo regionálních iniciativ souvisejících s EPS. Na vnitrostátní úrovni nebo v širším regionálním kontextu pomohou vybudovat ovzduší důvěry semináře o výzvách reformy pořádané vládou / občanskou společností.
- Zviditelnění bude při posilování EPS rovněž důležité, protože ji učiní smysluplnou pro občany EU a partnerských zemí. Komise již zavedla informační a komunikační strategii EPS. Členské státy by rovněž měly zohlednit cíle EPS a dosažené úspěchy ve svých vlastních informačních činnostech, jak externě, tak interně.

Lidský rozměr EPS je záležitostí jak členských států, tak Společenství. Začlenění těchto prvků do dvoustranných programů a sdílení informací a osvědčených postupů v mezilidských činnostech posílí v partnerských zemích celkovou představu o Unii. Aby Komise pomohla zlepšit celkové zviditelnění tohoto úsilí EU, je zamýšlí vytvořit „komplexní internetové stránky“ s odkazy na internetové stránky členských států za účelem poskytnutí jednoduššího přístupu k informacím o výměnných programech po celé Unii.

Body akčního plánu: mezilidské výměny

- výměny v oblasti vzdělávání, kultury, výzkumu a mezi mládeží
- výměny mezi občanskými společnostmi a posílená účast občanských společností v EPS
- výměny mezi orgány na regionální a místní úrovni
- odborná příprava regulátorů zítřka
- mezipodnikové kontakty
- zviditelnění a informační činnosti

3.4. Budování tematického rozměru EPS

Dosud byla evropská politika sousedství převážně dvoustranná, a to mezi EU a každou partnerskou zemí. To je důležité vzhledem k velkým rozdílům mezi partnery, pokud jde o jejich politickou a hospodářskou situaci, potřeby a cíle. Je zapotřebí, aby tato diferenciací zůstala základem politiky.

Nicméně existuje množství průřezových témat, kde EU a její partneři EPS, jak jižní, tak východní, sdílejí společné zájmy a obavy, které by mohly být užitečně řešeny v mnohostranném kontextu. V takových oblastech, jako je například energetika, doprava, životní prostředí, rozvoj venkova, informační společnost, výzkumná spolupráce, veřejné zdraví, finanční služby, správa hranic, migrace nebo námořní záležitosti, problémy často nemají dvoustranný charakter a mohly by těžit ze společné diskuse, akce a spolupráce mezi EU a všemi partnery EPS nebo jejich většinou. Tyto oblasti jsou důležité pro trvalý růst, prosperitu, stabilitu a bezpečnost.

Seznam témat v rámci EPS by bylo potřeba důkladně prozkoumat a projednat. Podobně je třeba dále zvážit způsoby řešení takových otázek. Některé by se mohly řešit relativně volnými metodami, jako jsou například postupy ad hoc nebo pravidelnější jednání na úrovni ministrů nebo na úrovni odborníků. Jiné otázky by mohly těžit spíše z více institucionalizovaného nebo integrovaného uspořádání. Pozornost se musí věnovat účinnému provádění mnohostranných dohod a procesů, ať již stávajících nebo nových. Je třeba urychleně zvážit uzavření mnohostranných dohod mezi EU a partnery EPS v omezeném počtu základních odvětví; nejzřetelnějšími příklady jsou energetika (rozšíření Smlouvy o založení Energetického společenství) a doprava (horizontální/globální dohody v oblasti letectví). Je rovněž zapotřebí uvážit rozšíření sítí s cílem zajistit jejich interoperabilitu se systémy EU.

Dalším z důležitých prvků EPS je možnost pro partnery EPS účastnit se činností některých agentur a podílet se na některých programech. V příloženém sdělení týkajícím se této otázky¹ Komise navrhuje uplatnit obecný přístup.

---

¹ Podrobně je to uvedeno v souběžném oznámení Komise „Všeobecný přístup, který umožní partnerským zemím EPS účast v agenturách Společenství a programech Společenství“, KOM(2006)xx z 29. listopadu 2006.

Body akčního plánu: tematické aspekty

- posílený mnohostranný a dvoustranný dialog s partnery EPS v klíčových odvětvích
- zvážení doplňkových mnohostranných dohod v oblasti energetiky a dopravy a posílení těch stávajících
- práce na rozšíření dopravních a energetických sítí EU do sousedních zemí a na zvyšování jejich interoperability
- účast sousedních zemí na činnostech příslušných agentur Společenství a na programech

3.5. Posílení politické spolupráce

Pokud EPS nebude moci přispět k řešení konfliktů v regionu, bude to znamenat, že neuspěla v jednom ze svých hlavních záměrů. Takové konflikty mohou ohrozit vlastní bezpečnost Unie, ať z důvodu rizika jejich vystupňování, exodu uprchlíků, přerušení dodávek energie, přerušení obchodních a dopravních spojení nebo rozšíření terorismu a organizovaného zločinu, včetně obchodu s lidmi, drogami a zbraněmi. Unie velmi významně přispívá na pomoc uprchlíkům a vysídleným osobám – ale o kolik by bylo lepší, kdyby se tyto zdroje mohly použít na podporu udržitelného rozvoje. Je rovněž zapotřebí zapojit v zájmu všech stran Rusko do užší spolupráce při předcházení konfliktům a zvyšování stability v celé východní Evropě a na jižním Kavkazu.

V Moldavsku, na jižním Kavkaze, na Palestinském území nebo na Středním východě obecně a v Západní Sahaře, cítí sousední státy Unie následky takových konfliktů již mnoho let. EPS nikdy nemůže nahradit probíhající regionální nebo mnohostranné snahy o řešení těchto otázek. EU však musí být připravena sehrát zde aktivnější úlohu, ať prostřednictvím plné účasti v tomto úsilí (jako v případě Kvarteta), nebo určitě účasti v jednotlivých případech občanských nebo vojenských monitorovacích nebo mírových operací. Operace správy hranic zde mají rovněž důležitou úlohu - úspěch mise EUBAM na moldavské hranici a rozmístění sil v Rafáhu jsou toho důkazem. Komise je připravena vypracovat společně se sekretariátem Rady další návrhy v oblasti řešení konfliktů. Nový nástroj stability rovněž poskytne příležitosti k posílení účasti EU v těchto oblastech.

EPS může rovněž poskytnout prostředky pro posílený dialog, doprovazené konkrétní podporou reforem a rozvoje, které mohou dlouhodobě přispívat k řešení těchto otázek. V této souvislosti může značně přispět posílená regionální spolupráce (bod 3.6 níže). Kromě toho existuje množství kroků, které by mohly podstatně posílit politický rozměr EPS.

- Možnost připojit se v jednotlivých případech k prohlášením SZBP (která již byla nabídnuta východním partnerům EPS) by mohla být navržena i jižním partnerům.
- Partneři EPS by mohli být rovněž v jednotlivých případech pozýváni na informační a koordinační setkání organizovaná EU na mezinárodních fórech, jako například OSN, Rada Evropy a OBSE.

- V roce 2007 by se mohlo uskutečnit neformální setkání na vysoké úrovni všech partnerů EPS s účinným akčním plánem, jehož bezprostředním praktickým cílem by bylo zavedení posílené EPS navrhované v tomto sdělení.
- Mohla by se rovněž zintenzívnit parlamentní spolupráce, a to buď mezi Evropským parlamentem a národními parlamenty, nebo prostřednictvím práce evropských politických nadací.
- Přítomnost Unie v celém regionu by rovněž mohla být zlepšena posílením diplomatických misí EK a členských států v zemích EPS. Ve všech zemích EPS by měly být co nejdříve otevřeny řádné delegace Komise.

Body akčního plánu: politická spolupráce

- aktivnější úloha EU v regionálním nebo mnohostranném úsilí při řešení konfliktů, včetně případné účasti na občanských a vojenských mírových misích
- možnost připojit se k prohlášením SZBP nabídnutá všem partnerům EPS
- neformální setkání EPS na vysoké úrovni v roce 2007
- zintenzívněná parlamentní spolupráce
- posílení diplomatického zastoupení EU v zemích všech partnerů EPS

3.6. Posílení regionální spolupráce

V Černomořském regionu, kde se Moldavsko, Ukrajina a země jižního Kavkazu stýkají s EU, Ruskem a Tureckem, EPS rovněž nabízí velký potenciál pro dialog a spolupráci na regionální úrovni. Od ledna 2007, kdy Černé moře vytvoří jednu z hranic Unie, se posílený regionální přístup stane nezbytnou součástí naší politiky sousedství. V naší spolupráci na regionální úrovni s partnerskými zeměmi kolem Černého moře (ať v rámci EPS, nebo v případě našich vztahů s Ruskem podle Strategického partnerství a s Tureckem jako s kandidátskou zemí) by EU měla být plně přístupná všem, bez ohledu na formální kontext svých dvoustranných vztahů s těmito zeměmi. Konkrétní odvětvové otázky lze řešit prostřednictvím příslušných iniciativ, např. vzájemně výhodnou vědeckou spoluprací podporovanou dialogem o politice; nebo fóry, jako je například Mezinárodní komise pro ochranu Černého moře.

Posílená spolupráce v Černomořském regionu – „Černomořská synergie“ – může rovněž pomoci při přípravě půdy pro překonání dlouhotrvajících regionálních konfliktů. Organizace pro hospodářskou spolupráci v oblasti Černého moře (BSEC) poskytuje užitečnou platformu pro náš dialog a pro spolupráci s regionem jako celkem. Komise v současné době zkoumá možnost navázání užších kontaktů s BSEC, včetně statutu pozorovatele. Kromě toho bude užitečné nastolit na základě těchto užších kontaktů pravidelný dialog s BSEC na úrovni ministrů zahraničních věcí, který by pomohl s prováděním a dalším rozvíjením regionální politiky Unie v oblasti Černého moře. V těsné návaznosti na tato setkání BSEC by bylo užitečné zorganizovat setkání ministrů EU s východními zeměmi EPS za účelem politického dialogu a diskusí o záležitostech souvisejících s EPS. Komise má v úmyslu dále řešit otázku posíleného černomořského dialogu v samostatném sdělení v příštím roce. „Černomořská synergie“ by měla zohlednit ostatní regionální iniciativy, jako je například iniciativa Baku v oblasti dopravy a energetiky.

V oblasti Středomoří poskytuje EPS nový a důležitý doplněk k dlouhodobému regionálnímu dialogu a integraci prováděné v kontextu evropsko-středomořského partnerství. Toto partnerství umožnilo EU a jejím jižním sousedům vybudovat vazby pro dialog a spolupráci na regionální úrovni v politické, ekonomické, obchodní, sociální a kulturní oblasti. Pětiletý pracovní program schválený v roce 2005 na summitu v Barceloně, který staví na programu EPS, již stanovil jasnou cestu pro posílenou regionální spolupráci v budoucích letech.

Na základě evropsko-středomořského partnerství a dohod o přidružení, které jsou nyní uzavřeny s většinou středomořských partnerů, poskytuje EPS skutečnou příležitost k posílení našich vztahů s našimi středomořskými partnery, přičemž plně uznává odlišné podmínky a zájmy partnerských zemí. Společně schválené reformní závazky stanovené v každém z pěti v současné době platných akčních plánů (Izrael, Jordánsko, Maroko, Palestinská samospráva, Tunisko) již přinášejí výsledky, jak uvádí příslušné zprávy o pokroku. Konkrétněji tyto akční plány stanovily jasné sdílené priority a umožnily nám integrovat různá témata do jednotného dialogu a podpořily skutečný pokrok dokonce i v citlivých oblastech. S akčními plány s Egyptem a Libanonem, které se nyní dokončují, bude dvoustranné hledisko evropsko-středomořských vztahů srovnatelné s regionálním aspektem. Dále by se na podporu hospodářských reforem a udržitelného růstu ve Středomoří mohly hledat synergie s ostatními hospodářskými oblastmi, jako je například Rada pro spolupráci v Zálivu, kde lze na tento účel společně mobilizovat zdroje a investice.

V okolí Středomoří i Černého moře bude velmi důležitá větší pružnost, kterou nabízejí nové nástroje spolupráce. Například nové programy přeshraniční spolupráce stanovené v rámci NESP vůbec poprvé nabídnou skutečnou možnost podpořit základní spolupráci mezi místními a regionálními orgány na obou stranách těchto moří a budou řešit otázky společného zájmu – jako je například životní prostředí, doprava a komunikace, námořní bezpečnost, mořské prostředí, regionální hospodářský rozvoj, cestovní ruch a sociálně-kulturní výměny.

Měli bychom se rovněž podívat za hranice bezprostředních sousedů Unie, abychom tak pracovali se „sousedy našich sousedů“. Například ve střední Asii nebo v Perském zálivu budou nové nástroje (jak NESP, tak nástroj rozvojové spolupráce) schopné financovat činnosti regionální spolupráce v zemích obou regionů – to by mohlo být zvláště důležité v takových odvětvích, jako je například energetika, doprava, životní prostředí a výzkumná politika. Obecněji lze říci, že je možné přilákat soukromé a veřejné investice a financování k udržení rozvojových a modernizačních potřeb našich bezprostředních sousedů. Podobné úvahy se rovněž uplatňují mimo rámec severoafrických zemí zapojených do EPS, v souvislosti se strategií EU-Afrika, kde bude velký zájem o širší programy regionální spolupráce a spolupráce v oblasti migrace, infrastruktury, energetiky, míru a bezpečnosti. Při pohledu nad rámec takových činností regionální spolupráce je možné rovněž uvážit vytvoření srovnatelného programu pro dialog a reformu ve vztahu s Kazachstánem, a to v reakci na jejich vyjádřený zájem. Na střední Asii se zaměří příští politický dokument.

Body akčního plánu: regionální spolupráce

- Černomořská synergie včetně dialogu ministrů zahraničních věcí a intenzivnější spolupráce s BSEC se zohledněním stávající regionální spolupráce, jako je například iniciativa Baku o energetice a dopravě
- plné provedení evropsko-středomořského pracovního programu
- posílená spolupráce se „sousedy našich sousedů“, např. v oblasti energetiky,

3.7. Posílení finanční spolupráce

Od roku 2007 bude naše spolupráce se sousedními zeměmi financována podle nástroje pro evropské sousedství a partnerství (NESP) dohromady s novým mandátem pro poskytování úvěrů od Evropské investiční banky. Obě možnosti budou oproti předchozím metodám představovat významné zlepšení. Například NESP bude podstatně pružnější než předchozí nástroje (zvláště ve srovnání s TACIS) a bude znamenat navýšení zdrojů oproti těm, které byly k dispozici dříve (zvýšení o přibližně 32 % ve stálých cenách mezi obdobími 2007-13 a obdobími 2000-06). Partnerům EPS budou dostupné rovněž další nové nástroje spolupráce (lidská práva, jaderná bezpečnost, jakož i tematické programy). Nový mandát EIB by měl přinést větší podporu východní Evropě a jižnímu Kavkazu, ačkoli výše financování bude pravděpodobně podstatně nižší, než původně navrhovala Komise.

Finanční prostředky dostupné na podporu reformního programu EPS budou stále relativně nízké, bez ohledu na snahu EPS řešit velmi komplexní reformní program. Soukromé investiční toky do většiny zemí daného regionu rovněž zůstávají neuspokojivě nízké, stejně jako jejich možnost financovat rozhodující infrastrukturu.

Je proto nezbytné maximalizovat dopad a pákový efekt financování EU – aby bylo více inovační, pokud jde o typ podporovaných akcí, usilovalo o synergie mezi NESP a dalšími finančními prostředky EU i členských států a jejich finančních institucí, mezinárodních finančních institucí a ostatních dárců.

S cílem ocenit pokrok při provádění reformu a vytvořit pákový efekt finanční pomoci dostupné pro investice od mezinárodních finančních institucí a ostatních dárců, má Komise v úmyslu zavést dva inovační finanční mechanismy, kdy významná část financování NESP bude vymezena na podporu nástrojů pro správu věcí veřejných a investičních nástrojů. Podrobné návrhy budou předloženy v průběhu programování, ale Komise v zásadě plánuje vyčlenit během období 2007-13 :

- Částku ve výši 300 milionů EUR (v průměru okolo 43 milionů EUR za rok) na nástroj pro správu věcí veřejných se záměrem poskytnout další podporu nad rámec prostředků přidělených dané zemi s cílem ocenit a podpořit práci těch partnerských zemí, které dosáhly největšího pokroku při provádění schváleného reformního programu stanoveného v jejich akčním plánu. V souladu s posouzením pokroku dosaženého při provádění (obsáhle definovaných) aspektů správy věcí veřejných v akčních plánech, bude toto financování poskytováno nad rámec národních přidělů s cílem podpořit hlavní prvky reformního programu; což pomůže reformním vládám naklonit své domácí stoupence pro reformu.
- Částku ve výši 700 milionů EUR (v průměru okolo 100 milionů EUR za rok) na investiční fond sousedství v rámci nástroje pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP)², který se použije na podporu financování úvěrů poskytovaných mezinárodními finančními institucemi v partnerských zemích EPS. Tento fond bude poskytovat podporu úvěrovým operacím institucí, jako je například EIB (v souvislosti s jejím novým mandátem externího úvěrování), EBRD, a případně finančních institucí členských států podporujícím

² Nástroj pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP)

rozvoj v souladu se stanovenými prioritami EU. Odhaduje se, že takový fond by mohl pomocí pákového efektu čtyřikrát až pětkrát zvýšit částku podpor vyhrazených ve zvýhodněných úvěrech pro investiční projekty v partnerských zemích EPS, v prioritních odvětvích stanovených akčními plány. Konkrétní podpora členských států, které k příspěvku EK do svěřeneckého fondu přidávají vlastní finanční prostředky, bude velmi potřebná pro vyjádření politické podpory Unie posílené EPS. Pokud by podpora členských států měla odpovídat příspěvku EK, mohl by nástroj vytvořit významnou částku ve zvýhodněných úvěrech. Do řízení takového svěřeneckého fondu by mohli být zapojeni všichni přispěvatelé podle výše svého příspěvku a míry koordinace svých politik ve vztahu k regionu a k EPS. Koordinace mezi investičním fondem sousedství a svěřeneckým fondem pro infrastrukturu mezi EU a Afrikou umožní dosáhnout soudržnosti a synergie.

V souladu s probíhajícím úsilím o posílení koordinace mezi skupinou dárců EU, by měly členské státy ve zvýšené míře sladit své vlastní programy spolupráce se schválenými prioritami a reformními programy stanovenými v akčních plánech EPS. Rovněž je třeba zajistit pokračující koordinaci s činnostmi Světové banky.

Body akčního plánu: finanční spolupráce

- maximalizace dopadu a pákového efektu na omezené zdroje
- nástroj pro správu věcí veřejných
- investiční fond sousedství

zlepšená koordinace mezi členskými státy a pomocí ES

4. ZÁVĚRY

V období dvou let od vzniku EPS potvrdil pokrok dosažený v rámci EPS velký potenciál této dlouhodobé politiky. Nyní potřebujeme přeměnit tento potenciál ve skutečnost, a to posílením důvěryhodnosti a dopadu politiky.

EPS se i nadále odlišuje od procesu rozšíření EU. Pro evropské partnery EPS skutečně v žádném případě předem neovlivňuje budoucí možný rozvoj jejich vztahu s EU v souladu s ustanoveními Smlouvy. Bez ohledu tuto perspektivu musíme pracovat na úspěšném provádění schváleného reformního programu, abychom naše sousední státy přiblížili Unii.

Pro podporu našich sousedů při provádění náročných a nákladných reformních programů, musíme být schopni předložit z naší strany atraktivnější nabídku. Můžeme toho udělat více v souvislosti s hospodářskými a obchodními otázkami, s usnadněním udělování víz a řízením migrace, s mezilidskými kontakty a kontakty mezi správci a regulátory, stejně jako v oblasti politické, regionální a finanční spolupráce. Některé tyto akce budou mít určité náklady, ale tyto náklady nejsou příliš vysoké - a jsou určitě mnohem nižší než náklady vzniklé v důsledku nečinnosti.

Pro dosažení tohoto záměru bude potřebné, aby členské státy sehrály svoji úlohu – navrhovaná zlepšení budou vyžadovat jak plný politický závazek, tak odpovídající hospodářský a finanční závazek. Komise rovněž přijímá nezbytná opatření, aby zajistila, že zájmy politiky EPS budou plně začleněny do všech aspektů její vlastní práce. Komise ještě očekává, že tyto plány prodiskutuje s Radou a Parlamentem. Zároveň bude důležité vést

otevřený dialog s našimi partnerskými zeměmi s cílem posílit vzájemnou sounáležitost s EPS. Komise zamýšlí zorganizovat za tímto účelem konferenci na nejvyšší úrovni v roce 2007.

Jak uvádějí zprávy o pokroku, naše partnerské země již potvrdily své vlastní závazky, a to přijetím a počátečním prováděním ambiciózních akčních plánů EPS. Aby byla Unie schopná tyto země přiměřeně podporovat v jejich reformních procesech a ocenit dosažený pokrok, bude zcela nezbytné zajistit, aby potenciál EPS odpovídal realitě. Výše uvedené návrhy budou představovat rozsáhlou nabídku našim partnerům EPS, která je jednoznačně v zájmu Unie.